

OPINIONS

Nº 143 - any 2022

¿Existeixen els esperits?

Des d'èpoques molt remotes, la humanitat ha cregut en la possibilitat de comunicar-se amb els esperits dels morts, mitjançant ritus, practicats per xamans o mèdiums, que entren en un estat que els permet establir contacte amb ells.

Alguns filòsofs de l'antiga Grècia defensaven la teoria segons la qual, l'ésser humà estava format per tres parts: «el cos», com a matèria; i, dues parts intangibles: «l'ànima», que abasta la part vital, intel·lectual, emocional i espiritual dels éssers vius, i, «l'esperit» que constitueix l'essència de la persona.

Una filosofia que va ser de gran transcendència fins a l'arribada del cristianisme, que, amb Saül de Tars (10-67 dC) jueu de naixement, ciutadà romà i de cultura grega (Sant Pau per els cristians), provocà un seguit de controvèrsies teològiques i filosòfiques durant l'imperi romà, que, el varen dur a recolzar només, la dualitat de "cos i ànima".

Va ser a partir del segle XIX quan va sorgir la creença que, l'esperit era la part immaterial de la persona i de caràcter immortal, ocasionant el **moviment espiritista**. Un moviment creat per Allan Kardec, traductor, professor, filòsof i escriptor francès, autor del llibre "*El llibre dels esperits*" (1857), que, despertà ràpidament, l'interès internacional sobre aquest tema acaparant molta curiositat i molts adeptes. Segons aquest autor, els esperits són les ànimes dels difunts.

Hi ha qui associa l'espiritisme amb els vidents i les prediccions de futur que es fan mitjançant cartes astrals, baralles de cartes, pèndols i altres estris, però, la doctrina espiritista no és pas això.

Per bé que aquesta doctrina es basa en la creença que Déu resta per damunt de tot; intenta estudiar l'origen, la naturalesa i el destí dels esperits, així com la seva relació amb el món corporal. També creu en la immortalitat de l'ànima perpetuada per esperits bons, dolents i ganduls, que, després d'abandonar els cossos dels éssers vius en els quals han habitat, sobreviuen i fan estada en una dimensió etèria la qual anomenen "món espiritual".

Un altre llibre que també he trobat interessant i no tan feixuc com l'anterior ha estat: "*Amàlia i els esperits*", escrit per Patricia Gabancho i editat en català el 2017. Un fascinant assaig narratiu que, mitjançant la vida d'Amàlia Domingo i Soler (1835 – 1909), la més cèlebre espiritista del seu temps, ens convida a una època clau de la **història de Catalunya** i de la **Barcelona noucentista**. Una ciutat en plena expansió i moderna, amb ambicions d'esdevenir una gran capital europea.

A Catalunya, el moviment espiritista va arrelar a partir del 1861, i va tenir molta repercussió el fet que, un llibreter de la plaça Reial de Barcelona, demanés 300 llibres escrits per Kardec.

En assabentar-se el bisbe de Barcelona Antoni Palau i Termes, que els volums havien arribat al port, els decomissà i els va fer cremar al bell mig del parc de la Ciutadella com a escarment. Fet que es coneix amb el nom de "l'Acte de Fe de Barcelona".

Lluny d'aniquilar el moviment espiritista amb aquest fet, la cremada encengué encara més els ànims de la gent per conèixer aquesta doctrina.

La Barcelona de finals del segle XIX i principis del XX, visqué immersa en una notable efervescència espiritista, i, aprofitant l'Exposició Universal de Barcelona el 1898, es va fer el Primer Congrés Espiritista Internacional, amb in comptables adeptes de tot arreu sense discriminar el color de la pell, rics o pobres i oferint una alternativa espiritual davant la immobilitat conservadora de l'Església. També a Barcelona se celebrà l'últim congrés espiritista l'any 1934.

La llista de personatges que practicaven espiritisme és interminable: homes de ciències i de lletres, magistrats, professors, militars, alts dignataris, funcionaris, eclesiàstics, i un llarg etcètera. Un d'ells va ser Charles Richet guanyador del premi Nobel de fisiologia l'any 1913, que mirà de demostrar la viabilitat de la comunicació amb entitats invisibles i les possibilitats desconegudes del cervell humà.

Cal recordar que va ser l'època de Companys, Prat de la Riba, Gaudí, Claramunt; el primer catalanisme cultural i polític; la Revolució industrial i l'Exposició Universal de 1888. Una època de molt diàleg, on imperava la controvèrsia entre ciència i religió.

A casa nostra, un dels més insignes seguidors de l'espiritisme fou Mn. Cinto Verdaguer i Santaló, nascut el 1845 a Folgueroles (Osona) i ordenat sacerdot el setembre de 1870. Durant el seu curt vicariat (1870-73) patí fortes cefalàlgies (mal de cap), que li van fer deixar la parròquia en la qual exercia. Després d'un any visitant metges, a l'hivern de 1874 va entrar com a capellà de vaixell, a la Companyia naviliera Transatlàntica, propietat d'Antonio López i López, futur marquès de Comillas i una de les grans fortunes del país en aquell moment.

Verdaguer aprofità l'avinentsa del seu nomenament, per recórrer mig món al costat de les famílies Comillas i Güell, i, va ser tant l'afecte que Comillas posà a Verdaguer que el va fer residir al seu palau, passant a ser, únicament, sacerdot de la seva família.

No obstant això, i, quan semblava haver arribat a la seva plenitud personal i literària, l'any 1886 en un viatge que va emprendre a Terra Santa, sofrí una crisi espiritual que li provocà el desig d'aprofundir en la seva vida, creant-li alhora, un gran misticisme que el portà a practicar sacrificis, almoines i deixar de banda la vida despreocupada que havia dut fins llavors.

Durant aquesta crisi, el marquès de Comillas, descobrí que una part important dels seus diners desapareixien en obres de caritat realitzades per Verdaguer, i, després d'una gran discussió, Comillas el feu fora del seu palau. Un palau on Verdaguer havia residit la major part de la seva vida que es troba al carrer Portaferriassa cantonada a la Rambla de Barcelona.

Malauradament, no van acabar aquí les adversitats d'en Verdaguer. A principi dels anys noranta del segle XIX, va assistir acompanyat pel seu cosí Joan Güell, a la "casa de l'Oració" del carrer dels Mirallers núm. 7, de Barcelona, on, un grup de persones, dirigits pel ex religiós paül, Joaquim Pinyol, feien exorcismes i sessions mediúmiques.

En assabentar-se'n el Bisbe de Barcelona d'aquestes activitats, Monsenyor Josep Morgades i Gili, ordenà que fos suspès "a divinis" (locució llatina que vol dir: suspensió o cessació canònica imposada a un sacerdot, que l'inhabilita per exercir el seu ministeri). Suspensió que quedà registrada el 23 de juliol de 1896.

La seva actitud tenaç i fidel als seus principis li va suposar un apropament als sectors més populars, revolucionaris i inconformistes de la societat catalana i un allunyament dels nuclis conservadors i eclesiàstics. Visqué els seus últims anys a Barcelona a la misèria, sense salut i incapaç de crear cap altra obra literària.

Però, a la fi de l'any 1897, gràcies a la intercessió del llavors bisbe de Madrid i dels religiosos agustins, el bisbe barceloní Morgades s'avingué a la rehabilitació del ministeri sacerdotal d'en Verdaguer, amb la condició de que, firmés un escrit de retractació de totes les manifestacions verbals i escrites que havia dut a terme fins aquell moment.

En signar l'escrit, el gener de l'any següent, li concedí novament les llicències sacerdotals.

Després d'una llarga malaltia que desembocà en una tuberculosi, Verdaguer fou traslladat a una masia de Vallvidrera anomenada "Vil·la Joana", on morí el dia 10 de juny de 1902. Tres dies després, fou enterrat a Barcelona al cementiri de Montjuïc, enmig de la manifestació de dol més impressionant de la història de Catalunya.

Juntament amb Josep Anselm Claver (1824-1874), Víctor Balaguer (1824-1901), Frederic Soler (1838-1895) i Àngel Guimerà (1845-1924), entre altres, fou un dels escriptors catalans més destacats del segle XIX i un dels més representatius de la Renaixença literària catalana. Són obres seves: L'Atlàntida, Canigó, La mort de l'escolà, el Virolai, l'emigrant i una gran proliferació d'escrits i poemes que, alguns d'ells, s'han fet cançons.

La seva escultura ocupa un lloc a Barcelona a la cruïlla de Diagonal amb el Passeig de Sant Joan. Un monòlit culminat per la seva figura revestida com a sacerdot.

Fins a l'esclat de la Guerra Civil, Catalunya va ser un punt important d'aplec d'espiritistes, i, segons estadístiques, encara avui, un deu per cent de la població catalana, creu en la possibilitat de comunicar-se amb els difunts. Una creença que assoleix fins a gairebé el cinquanta per cent quan es pregunta, per la possibilitat d'una altra vida després de la mort.

Oficialment, l'Església catòlica, rebutja l'espiritisme, però, paradoxalment, i de la mà de sacerdots especialitzats, practica l'exorcisme per expulsar esperits demoníacs i alleugerir el patiment que ocasionen en una persona. Un patiment que, a part de poder estar relacionat amb forces demoníaques, també el poden ocasionar patologies mentals.

Una opinió personal

Els llibres llegits sobre la doctrina espiritista no han fet modificar les meves creences, però, m'ha semblat interessant, l'apartat d'aquesta doctrina que diu el següent: *l'esperit quan abandona la part material on ha estat allotjat i poder gaudir del "paradís", primer ha de purgar les seves males accions mentre va ocupar un cos humà, i, això, només ho pot aconseguir reencarnant-se les vegades que calgui, per purificar-se, fins a arribar a la perfecció espiritual que li permetrà fruit de la magnificència de Déu.*

He trobat aquesta creença molt semblant a la que encara es diu en alguna litúrgia catòlica: *"que els dolents aniran a l'infern i que els bons aniran al cel, però, abans, han de passar pel purgatori per netejar la seva ànima dels pecats comesos".* ¿Són les mateixes paraules i fets dits d'una altra manera?

Pel que fa a la sensació que hi ha algú a prop, pressions sobre el matalàs i l'esquena quan soc al llit, sorolls i altres experiències, han fet que sí cregui amb els esperits i amb fenòmens paranormals. (En les Opinió de l'any 2013, titulades "La presència", vaig descriure una experiència que, encara avui, quan hi penso, em posa la pell de gallina).

Com sempre dic: cadascú és lliure de creure i practicar el que dicti la seva fe, el seu raonament o el seu cor, però, el saber una mica més de doctrines i personatges de la nostra terra, mai resta de més.

María Mercè Usón